

Dočim so pred leti založniki čutili potrebo, da so se knjige v revijah ocenjevale, dasi jim te ocene niso vselej merkantilno koristile, so se danes razmere močno izpremenile. Malo je danes založnikov, ki bi svoje edicije sploh še pošiljali v oceno. Vzroki so zelo raznovrstni. Krog založnikov se je v zadnjih letih močno razširil, izdajanje se je za naše prilike neverjetno pomnožilo. Med senzacijskim in merkantilnim blagom izhajajo dragocene knjige. Agilnejšega založništva Slovenci nismo še nikoli imeli tako glede zunanje oblike kakor vsebinske pestrosti. Stari založniki so ostali verni tradicijam in pošiljajo knjige v oceno. Novejši so se tradiciji izneverili in se ravnaajo le še po prijateljskih in merkantilnih vidikih. Nekateri med njimi si laste boljšo sodbo kakor jo pripisujejo sodobnim recenzentom, katere prezirajo. Drugi bi se radi izognili vsaki kritiki in pazijo le na to, da bi bila knjiga aktualna in bi na subskribcijski ali akviziterski način čim več zaslužili. Založniki se povečini zanimajo le še za reklamo, ocene, ki naj bi knjigi vsaj poskusile določiti vrednote, se jim zde nepotrebne. Pogosto čuješ zadnje čase: čim dražja je knjiga, boljše se prodaja. V našem razcvitajočem se kapitalističnem sistemu so ti nazori zelo razumljivi. Zato je malemu človeku, posebno še delovnim slojem in študentu boljša knjiga zaprta.

Kam vodi naša založniška politika, kako so posamezne revije s tem ali onim založnikom povezane, nas zaenkrat ne zanima, želeli bi le z nekaterimi ugotovitvami razbremeniti »Lj. zvon« očitkov, da ne poroča o važnih in aktualnih knjigah. »Lj. zvonu« ne pošiljajo knjig v oceno *Modra ptica*, *Hram in Naša založba*. Ne gre za prevode, o katerih je bilo poročanje — priznamo — pomanjkljivo. Kulturno revijo zanimajo predvsem izvirne slovenske knjige, ki predstavljajo slovensko kulturno in narodno rast. Morebitni izgovori, da »Lj. zvon« o poslanih knjigah ni prinašal ocene, ne drže. »Naša založba« je izročila n. pr. reviji eno samo knjigo v oceno in sicer Miška Kranjca »Prostor za soncu«, ki je bil ocenjen takoj v prihodnji številki. Za drugo knjigo je uredništvo pri tej založbi ponovno, a zaman pritiskalo.

Zakaj imenovane založbe »Ljubljanski zvon« stalno ignorirajo, razen če avtor sam ali recenzent po prijateljskih zvezah ne priskrbi knjige, ne bomo raziskovali, dasi so zakulisne zadeve v malomeščanskem vzdušju sicer mikavne, a vendar dolgočasne. »Ljubljanski zvon« ni in ne bo gojil literarne klikarije in je tudi sedaj nima namena ustvarjati. Zanimivo je, da je celo *Akademška založba*, o katere edicijah je »Lj. zvon« doslej redno ali vsaj med drugimi revijami najvestneje poročal, ustavila zadnje čase izročanje knjig v oceno, dočim je v drugih revijah še posebej opozarjala občinstvo na svojo založbo.

S temi vrsticami, ki niso lamentacija, temveč le opravičilo vesti in odgovornosti, so osvetljene razmere in odgovor podan. Urednik.

Še nekaj besed o operni krizi — Marijan Lipovšek. Na moj članek o operni krizi je g. Fr. G. odgovoril v »Slovenskem Narodu« z dolgim spisom, iz katerega morem razbrati tri glavne točke: zagovor članstva, napad na operno vodstvo in zagovor Fr. G.-jevega kritičnega dela.

K prvemu: zaman mi g. Fr. G. zamerja, da pozivam k dvigu zavesti umetniškega poslanstva in moralne kvalitete članstva. Kajti takoj, ko ugotovi, da delam članstvu s tem krivico, že sam zapiše: »Moralno in materialno stanje našega gledališča, zlasti opere, pa je v poslednji dobi padalo.« Naravnost odlično potrdi moje besede in utemelji moj poziv! Če je morala padala, jo je treba pač dvigniti! Ko vneto zagovarja položaj članstva, ne ve, da sem že pred dvema letoma opozarjal na nevzdržne socialne razmere v operi. Pozablja,

da sem v svojem članku govoril le o določenem delu članov. Da pa valim krivdo operne krize na članstvo, kakor skuša to prikazati g. Fr. G. v prvem delu svojega spisa, ali da bi trdil o solistih, da so krivi operne krize, je navadna potvorba mojih besed! Povedal sem le, da je na solistih krivda, če predstave ne ustrezajo zahtevam. G. Fr. G. očitvidno zamenjuje pojem operne krize, ki obsega vprašanje vsega zavoda, z ocenjevanjem predstav. Na moje besede o slabi kvaliteti pevcev sicer ne zna povedati drugega, kakor da tulim, sam pa naravnost prizna, da pevcev s kvaliteto sploh ni! Tako torej g. Fr. G. priznava dvomljivo kvaliteto dela in osebja v operi, a me obenem graja, ker mi to ni po volji! O požrtvovalnosti članstva sva si z g. Fr. G.-jem oba na jasnem. A ločim dobro med požrtvovalnostjo in kvaliteto!

K drugemu: Zakaj ni g. Fr. G. doslej povedal, kdo je kriv slabih predstav, ki so posledice naglega in nesmotrnega študija? Zakaj je proglašal predstave za uspele, tako da so se mu celo člani opere sami smejali? Zakaj ni s svojimi ocenami opernega vodstva pravočasno opozoril na padec kvalitete? Smešni so Fr. G.-jevi očitki, da Poliću in kolegom ne prisojam pravilnega pogleda na kvaliteto dela. Ne Poliću, temveč g. Fr. G.-ju tega ne prisodim! Nerazumljivi so očitki, da delam osebje krivo za neprimerne nastavitve. Nikdar nisem tega trdil, pač pa sem naravnost povedal, da so za to odgovorne izbirne komisije, saj g. Fr. G. celo sam citira tiste odstavke. Ker g. Fr. G. namenoma postavlja moje besede tako, da izvaja iz njih, kar mu slučajno pride na misel, mislim, da je pozabil na svoje načelo »sine ira et studio« ter se je čisto osebno spravil name. Cum ira... z jezo in užaljenostjo zaradi mojih besed o časopisnih kritikah, cum studio... z namenom, da udari po mlajših, češ, saj stari tudi nekaj vemo! Toda kakor maček okrog vrele kaše hodi dolgo okrog problema in govori o »zdravnikih, ki mirno puščajo, da bolnik čimdalje bolj hira in propada«. Ti so po njegovem mnenju tisti, ki jih jaz v svojem članku branim in hvalisam. Branil nisem nikogar, to prepuščam g. Fr. G.-ju, hvalisal tudi ne, hvalil pa sem delo ravnatelja Polića in dirigentov. Torej ljudje, ki v operi največ delajo, ki vzdržujejo najprvotnejši umetniški značaj, ti so po mnenju g. Fr. G.-ja krivi propada opere! Še na misel mi ne pride, da bi zagovarjal napake uprave in opernega vodstva, toda tako brezvestno prezreti kulturno delo omenjenih delavcev je pa zares preveč krivično! In kakšna naj bo rešitev iz krize? S smotrno razdelitvijo dela — kajpak, to sem povedal že zdavnaj, pa tudi s pravilnim študijem in ne s takim, da »vsi živci popokajo in vsa grla omagajo«, zares besede, vredne »Narodovega« poročevalca! S pravilno izbiro pevcev, s smotrnim, trgovskim, pevskim in umetniškim razmeram primernim repertoarjem in ne z raznimi apriornimi podporami in večjim inkasom, ker tega toliko časa ne bo, dokler se opera ne izkaže vredna z ustrezajočo kvaliteto svojega dela! Kajti ne gre nam za to, da bi imeli v denarnem in umetniškem pogledu bogve kakšno idealno opero, temveč za to, da zavod v teh naših razmerah, s temi podporami in z našim občinstvom (z vsemi njegovimi muhami) denarno vsaj približno prebije in se umetniško dvigne na spodobno stopnjo.

In končno — k tretjemu — vstane mož izza Krpanove kobile in mi ponosno pove, da je slovenska opera »ponos Ljubljane in vsega naroda«. Zato, ker to ni resnica, ker so take in podobne besede ob dokaj drugačnih dejstvih le svetohlinstvo. sem povedal v svojem članku, kar je bilo treba povedati članstvu, vodstvu, občinstvu, pa tudi kritikom, čeprav so samo časopisni reporterji.

Popravi! V članku B. Borka »Manjvrednostni kompleks« (št. 5—6) beri na str. 218 v tretjem odstavku »... prav zaradi te neenotne, zapletene eksistencialne problematike naroda...«.